СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 34. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 11-го лютого 1936. — VOL. XLIV. No. 34. Jersey City, N. J., Tuesday, February 11, 1936. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПЛЯНУЄ МИРОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ АМЕРИКИ

ВАШИНҐТОН. — Уряд Злучених Держав повів переговори з ріжними державами Америки в справі скликання міжнародньої конференції про мирне полагоджування спорів.

Запросини на цю конференцію мають бути оповіщені, як тільки буде підписана угода в справі провінції Чако, за котру велася довга війна між Болівією й Параґваєм. Конференція буде спиратися передовсім на доктрину Монро, що, мовляв, ніяка позаамериканська держава не сміє вмішуватися в справи Америки.

Злучені Держави будуть змагати до того, щоб завести якусь міжнародню машинерію для полагоджування спорів між державами Америки.

ПОМЕР БУВШИЙ ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ВАШИНҐТОН. — Тут помер наглою смертю Чарлз Кертис, що був віцепрезидентом Злучених Держав за президента Гувера.

При смерти мав він 77 літ. Був відомою політичною постаттю довгі роки. По крові він був мішанець білих з червоношкірими індіянами.

СЕНАТОР НАЙ ПРО „ДІМ МОРҐАНА".

ВАШИНҐТОН. — Супроти цього, що в деяких ґазетах появилися новинки, що по скінченню переслухання перед сенатським амуніційним комітетом члени комітету подали руку Дж. П. Морґанові, мовляв, на знак, що вони вважають поведінку його банкового дому підчас війни чесною, сенатор Най, голова цього комітету, заявив публично, що комітет зовсім не виніс такого враження з зізнань Морґана.

Сенатор Най закликає горожан не робити висновків з того, що сенатори подавали руку банкирові, але читати про перебіг самого переслухання та слідити за тим, що розкрито на цьому переслуханню.

КУПЦІ НАПАДАЮТЬ НА РОБІТНИЧІ ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська торговельна рада скористала з того, що в місцевім суді обвинувачено урядників юнії візників як членів шайки рекетірів, та в публичній заяві виступає проти цілого юнійного руху, називаючи майже всі робітничі юнії оруддям у руках рекетірів.

НЕ СТАЄ ЇМ РОБІТНИКІВ.

ШІКАҐО. — Президент орґанізації „Америкен Менеджмент Асосіейшен" виступив з публичним закликом про потребу конференції для обговорення відносин між робітниками й зарядами промислових підприємств.

У цій заяві він каже між іншим, що, не зважаючи на велике число безробітних, промислові підпідприємства відчувають недостачу фахових робітників. Мовляв, відчувають таку недостачу найбільше фабрики автомобілів.

З ЗАКОНОДАТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТИ ПОСЛА СТ. ЯРЕМИ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Між внесками нових законів, предложених членом стейтової асемблі, Степаном Яремою, є між іншими законопроект, щоб редактори й видавці ґазет були звільнені від обовязку подавати судові жерела своїх вісток.

В іншім проекті посол Ярема проектує, щоби подругові вільно було уневажнити подружжя, коли другий подруг був невилікувально хорий на умову недугу довший протяг часу (4 або 5 літ або довше).

ДОПИТУЮТЬ ПОЛІЦАЯ ЗА ВБИВСТВА.

НЮ ЙОРК. — Поліція признається ґазетярам, що вона допитує тепер одного спенсіонованого сержанта нюйорської міської поліції за вбивство 15-літньої школярки, Марії Елен О'Конор, та за інші вбивства.

Урядовий психіятр каже, що допитуваний поліцай умово незрівноважений. Він признався вже поліції до кількох тяжких злочинів і поліція думає поставити його на суд за щонайменше два вбивства.

Марія О'Конор пропала 27-го січня 1933. року, вийшовши з дому на відвідини до своїх знайомих. Дня 2-го лютого знайдено її тіло з розбитим черепом у корчах коло Масапікви, на Лонґ Айленді.

ПРОПАВ З КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — Північно-німецький Лойд дістав бездротну телеґрафічну вістку, що з корабля „Бремен" пропав 25-літній археольоґ Адольф Котон.

Корабельна служба завважала неприявність Котона ще в четвер. Шукала його по всіх закутинах корабля й не знайшла.

Він їхав на дальші студії до Лондону.

ВЕРНУТЬСЯ ДО АРМІЇ.

Грецькі офіцири, які піднесли були революцію, що не вдалась, і які були проти повороту монарха на грецький престол та за те були видалені з армії, будуть наново приняті до армії й задержать ранґи, які мали.

ЧУЖИНЦІ У СХІДНІХ ВОЄВІДСТВАХ.

З новим роком входять у життя нові приписи, що торкаються побуту чужинців на деяких теренах Польщі. Попереднього дозволу адміністраційної влади вимагає приїзд чужинців на терени воєвідств: львівського, станиславівського, тернопільського, волинського, поліського і білостоцького. Цей дозвіл влада може кожної хвилі відібрати, якщо їхній побут покажеться шкідливим для держави. В такому разі визначать чужинцеві реченець до виїзду.

УЙШОВ ДВА РАЗИ ПЕРЕД СМЕРТЮ В ДВОХ ДНЯХ.

Зимна як лід вода в заливі Ґолф оф Джорджія (Канада) хотіла два рази в двох днях потягнути на дно молодого Дж. Блекмора, але кожного разу 22-літній хлопець вийшов ціло.

Перший раз буря змела його з човна, 25 стіп довгого, що розлітався в кавалки. Він старався доплисти одну милю до берега і вода викинула його безпритомного. Більше як дві години лежав він покритий піском і болотом, аж кревні і приятелі знайшли його.

На другий день рано його власний човен розбився в тім самім місці, коли зірвалася буря. Він віз цеглу з Енвил Айленд. Йому вдалося доплисти до берега. Розпалив вогонь і грівся при нім до рана. Потім пішов до дому своєї тітки, пані Лусі Вард на Лулу Айленді.

СОНЦЕ В РУЦІ.

Одна з великих німецьких електричних фабрик кинула на ринок ручний рефлектор небувалої сили. Він складається з акумулятора в формі наплечника й рефлектора, що має параболічне зеркало й реґуляційний прилад. Він дає змогу переставляти джерело світла в такий спосіб, щоб воно сяло в огнищі зеркала. Таким чином витворюється сніп рівнобіжности проміння, що не розпорошується й бє на велику далечінь.

Силу рефлектора показує цифра 300,000 свічок. Цього досить, щоб на пів км. докладно освітлювати предмети. Така лямпа знайде пристосування в летунстві, поліції, світляній сиґналізації. Вона може бути також оборонною зброєю. Лямпа засліплює людину, аж по кількох хвилинах очі починають знов бачити.

НОВІ ДОМАШНІ ЗВІРЯТА.

До европейського коня, корови, кози, пса, кота та інших домашніх звірят, що колись жили дико, прибуде новий товариш, що вже давно заслужив собі на почесну назву „домашнього". Багаті анґлійці в Бомбаю заснували школу, де мають виховувати слонів, щоб могли помагати в домашньому господарстві. Індійці вже давно користуються послугами слонів. Слони, що вийдуть зі школи, будуть розумніші, ніж кінь і пес разом.

НЕ МОЖНА МОЛИТИСЯ ЗА ЖИДІВ.

Протестантський пастор Юрій Альтгавз у Берліні дістав шість місяців тюрми за те, що молився за жидів.

ПРИСУД НА КОМУНІСТА.

Перед трибуналом присяжних судів у Львові відбулася карна розправа проти кравецького помічника М. Блявштайна за комуністичну аґітацію. Його арештували в літі м. р. на площі Марійській підчас похорону комуніста Миґаля, коли випустив голуба з червоним транспарентом, привязаним до ноги. Блявштайна засудили на 4 роки вязниці.

ДЕ СХОВАНІ МІЛІЯРДИ.

Ґенеральний секретар державного Француського Банку спробував обрахувати, кілько грошей ховають громадяни дома, не передаючи їх до кас ощадности. Обрахунок, кажуть простий: 25 міліярдів не йде до кас. Вони сховані теж дуже просто: якто кажуть — у панчохах.

ЗАСЛУЖЕНА КАРА.

Люїс Плошовський у Торонті (Канада) дістав від судді чотири роки тюрми за це, що жив із доходів проституції. Його обвинуватила 19-літня дівчина, котрої він уживав до своїх неславних цілей. Давніше він відслужив чотири роки за подібний проступок.

УБИВ НЕВІРНУ ЖІНКУ.

В окружному суді у Львові відбувся карний процес проти Франца Мотики, нафтового вертача з Борислава, який у червні м. р. на вул. Власна Стріха у Львові пробив на смерть ножем свою жінку, що покинула його задля іншого. Мотику засуджено на 6 літ вязниці.

120-ЛІТНІЙ СТАРЕЦЬ УМЕР З ГОЛОДУ.

В лісі коло села Шевці, пов. Кельце, знайшли тіло старого жебрака. З метрики, яку він мав при собі, показалося, що це Ян Бруткевич, уроджений у 1816 р. Помер, опущений усіми, з виснаження і голоду.

БЕРЕЖУТЬ УКРАЇНУ.

„Морнінґ Пост" подає за своїм гельсінґфорським кореспондентом, що на Україні відбувається пересунення військ. Ту скількість збільшують з 10 на 18 дивізій. Крім того здовж границь Московщини й України розложили ще 10 дивізій.

Орґанізують курси німецької мови для всіх старшин.

КУРИ ЯК КОНТРАБАНДИСТИ.

„Таймс" оповідає цікаву історію. На кордоні Німеччини й Голяндії є багато курячих фарм. Деякі фармери додумалися до цікавої співпраці. Вони що дня переганяли кури на голяндський бік, де зерно дешевше. Кури наїдалися, тоді знову гнали їх на німецький бік, де яйця дорожчі. — Вкінці цілий помисловий інтерес митарів відкрили. Обчислюють, що так курячою контрабандою перенесли на німецький бік 2 міліони яєць. Судити контрабандистів було неможливо, тому їх власники дістали по 5 місяців арешту.

КІР ШИРИТЬСЯ.

Міський департамент здоровля в Ню Йорку остерігає населення перед поширенням недуги кору („мізелс"). Минулого тижня записано в місті 549 випадків занедужання на цю недугу, тоді як попереднього тижня було тільки 278, а в тижні передтим 194.

САМОГУБСТВА В ТОРОНТО ПОПУЛЯРНІ.

За рік 1935-тий у Торонті було 32 випадки самогубств. 16 самовбивників повісились, а других 16 поскакали з мостів і високих будинків.

За останній рік записано в місті 1,197 випадків наглої смерти — менше ніж попереднього року. В тім числі було 762 випадки з природніх причин. Решта були вбивства, самогубства, тощо.

ЗАКОПАНИЙ СКАРБ.

Да Варшави приїхав із Лондону англійський адвокат Вікс як повновласник бувших російських землевласників Володимира і Наталії Трофимових, що живуть тепер в Англії. Наймолодший їх брат Микола живе у Варшаві як польський громадянин. Підчас російської революції їх батько, багатий землевласник під Киевом, закопав на городі два куфри, повні дорочінностей і золотих рублів. Незабаром старий Трофимов згинув із рук большевиків, а його молодший син Микола втік до Польщі. Він був очевидцем закопання батьківського скарбу в городі і навіть помагав батькові при тім. Старший брат і сестра були тоді за границею. Тепер рідня Трофимови рішили відкопати родинний скарб, бо совєтська влада принципіяльно на такі річи годиться, беручи половину знайденого скарбу. Лондонський адвокат, висланий братом і сестрою, переговорює тепер з наймолодшим Трофимовом, щоби поїхати з ним до Киева по скарб, який представляє вартість поверх півтора міліона зл.

БОРОТЬБА З БИКАМИ НЕПОПЛАТНА.

Боротьба з биками в Еспанії переводиться, як стверджує еспанська преса. Великі цього роду імпрези, які влаштовано минулого року на 23 аренах, принесли дефіцит, тому інтересовані кола вагаються, чи на будуче традиційну боротьбу з биками, яка була досі національним ігрищем, взагалі влаштовувати. Вже й так відзивалися з ріжних боків протести проти цих крівавих видовищ. Свого часу папи кидали клятьбу на учасників цих імпрез. Також деякі королі забороняли їх. В останніх часах забирали щораз частіше голос товариства для охорони звірят, виступаючи проти жорстокости з биками і кіньми. Ніщо не помагало. Еспанці захоплювалися дальше мистецькими подвигами тореадорів. Аж зайшло явище, якого ніхто не передбачував: світова круза. Вона причинилася до цього, що публика не могла платити високих вступів на ігрища з биками. До того прийшли часи книжки. Стверджено, що еспанська інтеліґенція пильно відвідує бібліотеки й студіює. Все те склалося на те, що нарід перестає ходити на ці ігрища і вже недалекий час, коли вони перейдуть у забуття.

ПЕРЕВЕЛИ НОВУ ПАРТІЙНУ ЧИСТКУ НА УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ

ЛЬВІВ. — „Діло" пише, що совєтське радіо подало, що з початком січня переведено нову чистку членів і кандидатів большевицької партії. На Україні усунено з партії коло 10 відсотків членів, Провірка була там строгіша ніж в інших частинах совєтського Союза. Та чистка ще не закінчена. Будуть її переводити ще й у лютім. На радіо вияснювано, що чистка потрібна, бо „райпарткоми" приймали членів до партії без розбору. Вистало навіть, як хтось приніс оголошення з ґазети, що загубив партійну леґітимацію, а вже йому видавано другу, не слідкуючи за тим, чи і де його прийняли до партії. В багатьох місцях приймали до партії „гуртом" на „парадних" зібраннях комсомольців.

В БЕСАРАБІЇ ДАЛІ ГИНУТЬ З ГОЛОДУ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Український комітет допомоги голодній Бесарабії веде далі живу акцію. В останніх часах вислав він у навіщені голодом околиці знову два ваґони збіжжя, разом досі 10 ваґонів. Водночас комітет просить надсилати дальші жертви, бо в Бесарабії таки гинуть люди з голоду, особливо діти.

СОВЄТСЬКА ПРОПАҐАНДА МІЖ УКРАЇНЦЯМИ НА БУКОВИНІ.

ЧЕРНІВЦІ. — Вже чути, що прибув з Москви до Букарешту перший совєтський пресовий аташе, Столипін. Ціла низка румунських ґазет перебіґається в похвалах Совєтів. Всюди пишеться про совєтський рай. Як бачимо, пішли по давньому царському звичаю в рух — рублі. Дещо капнуло й большевицьким запроданцям з українського боку, бо почав виходити часопис „Українські Вісти", і то щоденник, що називає себе „демократичним орґаном", а має завданням направляти опінію буковинських українців про положення українців під Совєтами. Такі часописи вже виходили давніше. Їх розкидувано даром по селах, а за ними наступали румунські жандарми і виарештовували наших селян за „комуністичну пропаґанту".

НАСЕЛЕННЯ ЧЕРНОВЕЦЬ ЗМЕНШУЄТЬСЯ.

ЧЕРНІВЦІ. — Як Буковина опинилася по світовій війні під Румунією, злетіла на неї на жир ціла хмара чужинців. Під пору має місто 115,000 мешканців. Та тепер зачинає число населення маліти, бо чужинецький елемент не має змоги робити далі таких інтересів, щоб легко жити. Не змінюється тільки число українців. Їх далі є коло 30,000 душ.

БУКОВИНСЬКИЙ РОМАНЧУК.

ЧЕРНІВЦІ. — Делеґати українських черновецьких установ відвідали корпоративно хату Нестора українського орґанізованого життя на Буковині, Атанаса Руснака, що саме тепер скінчив 85 літ. Атанас Руснак — це втілення відродження української Буковини, для якої працював він ревно ціле своє життя.

СВЯТКУВАЛИ СТАРІ СВЯТА.

ЧЕРНІВЦІ. — Румунський патріярх православної церкви видав розпорядок, яким візвав священиків і вірних святкувати свята разом з римо-католицькими, згідно з „новим стилем".

Та сільське українське населення цього не послухало й далі святкувало Різдтво по старому. Румунська преса виступила дуже гостро проти цього поступовання українського населення, добачуючи в тім „український ірeдентизм", пропаґанду за відірвання Буковини від Румунії.

КРІВАВІ АНТИЖИДІВСЬКІ РОЗРУХИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА (Польща). — Зі всіх сторін Польщі доносять далі про щораз нові протижидівські виступи. В Кельцах прийшло з того приводу до боротьби з поліцією, яка хотіла розігнати польських демонстрантів, що напали на жидівську синаґоґу і там побили жидів. Дійшло до того, що поліція почала стріляти до демонстрантів, а наслідком того було 5 осіб убитих і 10 ранених. Притім побито камінням 12 поліцаїв.

Жидівські часописи взивають католицьке духовенство, щоб сказало своє слово про „любов ближнього". На те відповіла „Католицька Аґенція Пресова", що засади християнської етики є загально відомі й недвочначні й тому католицьке духовенство не може похвалювати протижидівських ексцесів, ні ніяких інших подібних насильств. Та разом з тим католицький орґан пригадує жидам, що й вони не є без вини, бо спричинили смерть Вацлавського, Ґротковського й інших.

НІМЕЧЧИНА ВПОМИНАЄТЬСЯ ЗА СВОЇ КОЛЬОНІЇ.

БЕРЛІН. — Нема сумніву, що Німеччина вже зачала добре підготовану і зорґанізовану кампанію за свої заморські кольонії, які їй відобрано по світовій війні, примушуючи її у версайськім договорі зректися тих кольоній. Тепер німецька офіційна преса пише цілком виразно, що ті кольонії держать чужі держави тільки „тимчасово".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЗА КУЛІСИ „УГОДИ"

Зприводу присуду проти українців, засуджених у варшавськім процесі, з одного боку, та вісток про польсько-українську угоду, з другого боку, помістив лондонський тижневик „Ню Стейтсмен енд Нейшен" статтю „Польща", в котрій розкриває звязок, що, на думку цього тижневика, заходить між польськими посуненнями супроти українців під польським режімом та загальною ситуацією в Польщі, ба навіть міжнароднім положенням.

Стаття пише:

„Щораз більше признак указує на те, що в Польщі проявляється тенденція, більше ліберальна, а щораз менше ґерманофільська. Заява полковника Бека про заграничні справи, в котрій він робив жести за Лігу й за Англію, були відай найбільше замітними знаками часу, навіть хоча Данціґ був передовсім відповідальний за його наставлення. Польська амнестія була теж добрим знаком, як також недавній зворот у сторону уряду (польського) з боку українця Целевича, одного з провідників найбільшої меншини в Польщі.

„Одначе Польщі ще далеко до того, щоб вона признала, або навіть могла явно признати (таку політику), і як строгі („гарш") присуди, видані на українців, умішаних у справу Перацького („Перацкі бизнес") удержаться, то українська опозиція може спалахнути наново.

„Зріст польського націзму з одного боку, а аґрарного большевизму з другого, сильно утруднює поворот (уряду) до ліберально-демократичної політики. Загально відомо, що ліберальний кабінет Косцялковського-Квятковського слабий, та що він держиться на дуже хиткій рівновазі між ліберальними міністрами й неліберальними полковниками, з Сосновським і Ридзом-Сміглим за плечима. Коли приходить до вирішення справ, то вирішують їх Ридз-Смігли й Женева. Польська армія є справді вірна Ридзові-Сміглому, котрий не полюбляє Німеччини.

„Як з теперішніх клопотів вийде скріплена Ліга, то Польща правдоподібно піде за Анґлією, ба навіть почне дивитися менше косими очима на Росію".

Стаття, видно, писана зі становища анґлійських інтересів і бажань. З неї ясно, до чого зміряє Анґлія в своїй політиці супроти Польщі. Анґлія хоче скріплення Ліґи та підпертя Ліґи Польщею. Вона хоче ослаблення „націзму" в Німеччині й Польщі та антинімецького курсу в Польщі. З того мотиву виходить анґлійське бажання, щоби Польща мирилася з українцями та не провокувала їх гострими присудами. І видно, що в Анґлії пропало вже багато підозрілого наставлення до Росії.

Очевидно, що все те є анґлійські бажання, а не українські. З ними треба рахуватися як з фактами реального життя, але не з обовязуючими нас наставленнями. Українцям треба так дивитися за своїм добром, як анґлійці дивляться за своїм.

Лев Ясінчук.

РІДНА ШКОЛА Й ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Слід би спинитися принаймenше побіжно над тими принадами, якими Рідна Школа цікавить українське громадянство, над тими принадами, що приманюють молодь і роблять тимсамим ту інституцію вічно молодою, бадьорою. Це її система виховання. Може навіть не так система, як самі умовини, створені величезним зусиллям і жертвами. Подумаймож: рідні вчителі (їх 842), рідна обстанова, рідне слово, національні свята й памятні дні, честь і шана ґеніям, героям, мученикам і великим провідним людям, обзнайомлювання молоді з усім, що нуртує в житті народу, призвичаєння до самоуправи, до ощадности, до повздержливости, лікарська порада й опіка, доживлювання, допомога приладдям та одіжжю; все те має свою приману й, не зважаючи на злидні — заставляє батьків віддавати свою дитину до шкіл Рідної Школи. Особливо у світлі тутешньої дійсности, при свідомости, що в сусідній школі того всього нема для української дитини, що її там уважають за злишну, за щось гірше, українська дитина понижуваного селянина, робітника чи ремісника почувається по домашньому, по родинному у своїй школі. А у всіх школах Р. Ш. таки переважає число дітей тих саме суспільних станів.

Не менше важне й це, що батьки стоять близько до школи, бо вона своя. Вони помагають також у вихованні; самі вчаться від неї, нераз починають освідомлюватися національно, а маючи одні цілі й змагання, стають одною суспільною родиною: дім-школа, батьки-вчителі й молодь.

Вчительство Р. Ш. добуває окремо щораз нового знання не тільки формально, але найкращі виховні зразки пристосовує до рідних обставин, на користь власного народу.

Правда, не все й не завжди може так вестися, як бажалось би, але — в порівнанні з державною школою хочби й українсько - виховні заведення Рідної Школи всетаки рідніші, бо їх головним зверхником — таки сам український нарід, що відмовив би їм піддержки якби їх не вважав гідними.

Вся діяльність Рідної Школи мала на увазі два головні моменти: ідеольоґію і тактику національного виховання. Щоби ті справи вивести на ширшу площину, розважити й вирішити напрямні виховання для всіх українців світу, уладила Рідна Школа 2 і 3 листопада Педаґоґічний Зїзд, що дав із себе більше, ніж це здавалося можливе з огляду на технічні, фізичні й законні наші умовини. Низка принятих основних тез спиралася на соборницькій ідеї у вихованні української молоді. Цією ідеєю, хоч без зайвих маніфестацій були просякнуті всі реферати й учасники. Цей Зїзд дав таку велич річевого матеріялу, що будуть з нього користати всі українські виховники продовж довгих поколінь, якщо тільки Рідна Школа знайде змогу виявити їх друком.

Якби хто сумнівався в цьому, чи в нашій дійсности можна було трактувати на прилюдному Зїзді справи виключно з точки українського погляду, то вистане навести голос напр. такого „прихильного" нам поступового польського орґану „Нове часи". „Була мова (на Педаґоґічнім Зїзді) тільки про українські постуляти, що мають забезпечити власні національні українські постуляти і — не зважаючи на недавній компроміс урядово-український, не впало ані одно слово за те, щоб розпочати моральне розброєння". Вправді цей самий журнал не пощадив і погрози в роді цього: „Як довго ціллю українських педаґоґів буде якнайбільше віддалювати молодь від усього, що польське і з Польщею звязане, і виховувати тільки по думці власних еґоістичних національних інтересів, — так довго висловлений на Зїзді постулят української автономії у виховно-освітній ділянці буде мусіти остатись тільки маніфестаційною утопією".

Читаємо це й думаємо: часом історія переходить до дневного поряку над усякими гасителями духа. Машиновий котел, який сильний, а тріснe на кусні, коли в ньому назбирається забагато незужитої пари...

Дух рідної школи витворює с молоді горяч серця кипіння крови.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ВАРШАВСЬКИЙ ПРОЦЕС

Анґлійська преса присвятила досить багато місця звідомленням про політичний процес, який недавно закінчивсь у Варшаві. Понижче подаємо без коментарів перегляд цих звідомлень від початку процесу аж до його закінчення, цитуючи цікавіші місця.

„Стар" з 10. жовтня м. р. подав коротку новинку під заголовком „Арештування у звязку з атентатом. Двоє дівчат під замітом співучасти в українській змові". Коротка вістка про арештування 12 молодих людей у звязку з убивством міністра Б. Перацького.

„Йоркшір Пост" (Лідс) з 16. листопада м. р. під заголовком „Суд над терористами", повідомляє коротенько про два великі політичні процеси, які почалися майже одночасно: один у Парижі у звязку з убиттям короля Олександра, другий у Варшаві проти „12 членів української терористичної орґанізації під назвою У.О.Н., яких обвинувачується у співучасті в убиттю полк. Перацького, польського міністра справ внутрішніх".

„Сондей Експрес" з 17. листопада м. р. подає в шістьох рядках вістку про початок процесу у Варшаві.

„Дейлі Експрес" з 18. листопада м. р. подає коротку новинку під заголовком „Гарні дівчата обвинувачені у звязку з убивством". Далі пише: „Двоє гарних дівчат будуть головними особами у розправі, яка пічнеться завтра у Варшаві. Дванацять осіб обвинувачують за участь у вбивстві ґен. Перацького, польського міністра справ внутрішніх, 15 червня 1934 р. Розправа готова спричинити дипльоматичні комплікації між Польщею і Литвою, яка нібито фінансувала українських терористів у їхніх змаганнях створити незалежну Українську Державу".

„Стар" з 18. листопада подав другу новинку, цього разу на повну шпальту, про обидва політичні процеси, що ведуться рівночасно. Новинка подає подробиці, взяті з акту обвинувачення. Згадується про те, що в акті обвинувачується також „чеський уряд у тому, що перетримував і терпів на своїй території українських терористів", і литовський уряд, що „давав гроші".

„Морнінг Пост" з 18. листопада м р. подав коротку новинку під заголовком „Розправа проти терористів у Польщі". Новинка повторює зміст офіціяльного пресового звідомлення, виданого у Варшаві з нагоди процесу. Згадується також Литву і Чехословаччину.

„Менчестер Ґардіен" з 18. листопада м. р. подав довшу новинку про початок процесу під заголовком „Польський процес у справі вбивства. Обвинувачення проти терористів. Молоді українці перед судом". Новинка (біля пів шпальти) подає подробиці обвинувачення і деякі пояснення.

„Дейлі Ґералд" з 18. листопада м. р. Стаття: „12 обвинувачених у змові вбиття міністра. Один з найбільше сензаційних політичних процесів у польській історії почався сьогодня у Варшаві". Далі: „Дванацять українців, у тому дві жінки, обвинувачують (як подає Ройтер) в орґанізуванню вбиття ґенерала Бронислава Перацького, міністра справ внутрішніх, минулого червня", і т. д. Потім ідуть подробиці обвинувачення.

„Дейлі Скеч" в 18. листопада м. р. подав у дванацятьох рядках вістку про варшавський процес під заголовком: „У процесі, який почався сьогодня, обвинувачують держави".

„Скатсмен" (Едінборо) з 18. листопада м. р. подає майже на дві шпальти довгий опис, як убито міністра Перацького, втечу вбивника й арештування та обвинувачення 12 підсудних.

„Менчестер Ґардіен" з 19. листопада повідомляє (в 12 рядках) про початок процесу і про те, що обвинувачені відмовилися зізнавати по польськи.

„Дейлі Експрес" з 19. листопада м. р. подає опис першого дня розправи з його сензаційними і драматичними зворотами. Увесь опис обертається біля обв. Дарії Ґнатківської.

„Таймс" з 21. листопада м. р. подає деякі подробиці з процесу і закінчує своє звідомлення: „Вбиття міністра Перацького мало такий вислід, якого ті, що його вбили, зовсім не сподівалися. Смерть його тільки прискорила бажання довести до успішного наладнання польсько-українського порозуміння, яке міністер Перацький був започаткував. Одним з найбільше позитивних доказів того порозуміння була участь українців у виборах у Польщі, які відбулися пару місяців тому і які виказали, що найвищий відсоток голосуючих з усієї Польщі виказала Східня Галичина і Волинь, з тим вислідом, що українці тепер добре заступлені в парляменті.

„Таймс" з 22. листопада м. р. подає коротеньке заперечення литовського посольства в Лондоні в справі закидів проти Литви, пороблених підчас розправи у Варшаві.

„Менчестер Ґардіен" з 22. листопада м. р. помістив редакційну статтю під заголовком „Український процес", у якій обговорюється польсько-українські відносини. „Ґенеарл Перацький — пищеться в статті — був міністром внутрішніх справ; він був також відповідальний за соромну „пацифікацію" України в році 1930. Украніці видержували важкий гнет з пасивністю, гідною подиву, аж доки дехто з крайніх кругів не почав палити стирти польських дідичів. У відповідь на те наїхали відділи польської кінноти та поліції села, арештували селян без розбору та били їх. Ці операції роблено в тайні, але для теперішньої історії не було найменшого сумніву, що тут відбувається один з великих актів насильства, який колинебудь був переведений у модерних часах. Не знати докладно, скільки селян побито, але обережне обчислювання вказувалоб на 10,000, з яких майже напевно всі були невинними. Побиття були такі жорстокі, що багато з селян лежали тижнями в постелі, а кілька померли внаслідок ран. Ці побиття йшли вкупі з нищенням маєтку українців". Далі автор статті пише, що „нарешті повіяв трохи лаґідний вітер і поляки пробують тепер краще ставитися до українців, а навіть є познаки замирення між українським проводом і польським урядом. В Польщі слідно зворот до „лібералізму", а також трохи людяніше починають відноситися до політичних вязнів. Коли процес поведеться з повною справедливістю, а почуття справедливости в Польщі стоїть вище ніж у її двох сусідок, то саме тепер буде нагода довести до кращого порозуміння між українцями й поляками, а не, як було дотепер, що кожна політична розправа тільки побільшувала пролом".

„Менчестер Ґардіен" з 26. листопада м. р., коротенька новинка про „Школу для терористів у Данціґу" — уривок із зізнань підсудного Богдана Підгайного.

„Таймс" з 28. листопада м. р. подає в десятьох стрічках „заперечення з авторитетного польського боку" — на спростування Литви.

„Менчестер Ґардіен" з 3. грудня м. р. помістив листа представника Польського Пресового Бюра в Лондоні, Яна Томашевського, у відповідь на статтю, поміщену в М. Г. 22 листопада. Рівночасно подана також відповідь редакції.

Представник Польського Пресового Бюра пише: „Відносно до статті про „Український процес", яка появилась у Вашому часописі 22 листопада, бажав би я звернути Вашу увагу на отсі факти, які Ви здається переочили:

„1. Ґенерал Перацький не був міністром справ внутрішніх у р. 1930, як Ви припускаєте. Щойно 4 грудня увійшов він перший раз у склад кабінету, як міністер без теки. Ґенерал Перацький був назначений міністром справ внутрішніх допервa в кабінеті Єнджеєвича (1933).

„2. Політика ґен. Перацького зовсім не була ворожа до української меншости. Навпаки, він усе обстоював політику тісного співжиття поляків з українцями і його промова в парляменті 16 січня 1932 р. на ту тему мала в Польщі великий відгомін. Це згідливе відношення було дуже не до вподоби терористам з О.У.Н. Один з їхніх членів одержав наказ убити п. Перацького, і він це зробив, згідно з наказом, 15 червня 1934 р.

„3. Нема сумніву, „чи вбивник знаходиться між тими, що стоять перед судом у Варшаві". Ті, що їх судять, це його близькі помічники; це доказано без найменшого сумніву. Вбийник успів утекти і знаходиться тепер за кордоном".

Редакція відповіла: „Ми не заявляли, що ґенерал Перацький був міністром справ внутрішніх підчас „пацифікації". Тоді він був головою польської „тайної поліції" в складі міністерства (міністром був Складковський). Як такий, ґенерал Перацький був відповідальний за переведення „пацифікації" в Східній Галичині в р. 1930. Він був також відповідальний за пацифікацію в Ліску в р. 1931, а також на Волині й Поліссю в р. 1932 (про ті пацифікації не згадано в польській пресі ні словом). Його миролюбні промови служили тільки на те, щоб закрити перед світом ті жорстокі міри, за які він і його уряд були відповідальні.

(Кінець буде).

Д-р Кирило Трильовський.

Д-Р ТОМА Ґ. МАСАРИК

ПРЕЗИДЕНТ-„ВИЗВОЛЬНИК" ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

(5)

Бріян відразу порозумів добре ту справу й обіцяв перевести її в життя. Про ту гостину у Бріяна появилось урядове повідомлення. Щоб його доповнити і поінформувати політичний загал, постарався Масарик, що редактор „Матену", Завервайн, помістив у тім впливовім щоденнику інтервю з Масариком, в котрім той же виложив чеську протиавстрійську програму. Це інтервю сталося правдивою **бомбою** не лише для Франції, але й для **цілої антанти**, котра у виді **поділу Австрії** дістала свій перший позитивний плян.

Крім того удалося д-рові Бенешеві добитися того, що Бріян у своїй ноті з 10. січня 1917 р. до президента Вилсона поставив визволення чехословаків як одну з умов будучого мирового договору.

Тимчасом у березні 1917 р. вибухла революція в Росії, а рівночасно і Злучені Держави Америки станули збройно по стороні антанти. Отже треба було поїхати до Росії і там зорґанізувати **чеських полонених в окремий леґіон**, котрий би взяв чинно участь у війні **по стороні антанти.**

Масарик поїхав у травні 1915 р. до Петербурга. По довгих переговорах удалося йому позискати дозвіл на орґанізацію чеської армії, котра обняла більше як **50 тисяч** мужа. (Чехи підчас битв переходили цілими відділами на московську сторону. І так, нпр., 28 (празький) полк піхоти перейшов цілий при звуках військової орхестри від австрійців до москалів).

Ту армію хотіли потім позискати і большевики проти буржуазних полків, і навпаки.

Масарик був тої думки, що Чехам не годиться мішатись у московські внутрішні справи, і продумував над цим, якби то свою армію перетранспортувати на захід Европи.

Тут треба зазначити, що при орґанізації чехословацької армії прийшов Масарикові дуже успішно на поміч уряд Української Національної Ради в Києві, котрий дав тій армії і мундур і зброю. Звичайно такі прислуги потім забуваються. Одначе Масарик, зіставши президентом, не забув цього, але прийшов українським емігрантам з допомогою: високі українські школи і грошева допомога для українських емігрантів у Чехії — це власне доказ благородного чоловіка, що виступав тут в імені чехословацької держави. Автім про відносини його до українців можна основно довідатися з книжки проф. О. Бочковського.

Чехословацька армія взяла участь уже і в одній битві під Зборовом, у Галичині, але крім малої частини, що виїхала через Арханґельск, вся вона переїхала впоперек Сибіру (цілої Азії) аж до Владивостока над Японським морем. Було це получене з багатьома боротьбами і небезпеками, але остаточно цей одинокий в історії людства похід (властиво переїзд залізницею) удався (1918).

Сам Масарик, наладнавши цілу справу, виїхав 7. березня 1918 р., коли власне кінчив 68 літ життя, в дорогу також упоперек Сибіру до Владивостока. Подорож тревала **двацять три дні і ночі третьою клясою,** почім поїхав він до головного міста Японії, Токіо, де на бажання американського посла написав для президента Вилсона **меморандум** про стан справ у Росії. В Токіо подбав Масарик про те, щоб, коли надіде його армія, засоблено її в бракуючі части одіння і признaчено відповідні кораблі для її дальшого перевозу.

Уже 20 квітня поїхав Масарик з Японії до Америки, і це є надзвичайно інтересне, що власне підчас переїзду через Азію та Супокійний океан він написав свою книжку **„Нова Европа".** Якаж сила волі і якаж роботячість була у тої старшої вже людини!

Дня 25 травня 1918 р. був Масарик уже у Вашингтоні і негайно розпочав конференції з впливовими політиками та оголошувати статті про чехословацьке питання в американських (англійських) часописах.

Що найцікавіше, то це, що йому тепер дуже помогло його колишнє виступлення в справі **Гільснера.** Жиди мають великий вплив в американській журналістиці і тому сильно станули йому тепер у пригоді.

Дня 30 червня 1918 р. заключив у Пітсбурґу Масарик з американськими **словаками договір,** що став пізніше жерелом великих непорозумінь між ними і центральним урядом у Празі. На підставі того договору домагаються словаки повної автономії для себе. Чехи знову кажуть, що той договір був лише **місцевий** (!), заключений лише між американськими чехами й американськими словаками. Одні і другі були американськими горожанами і лише два з них не були американці. Це однак виглядає вже на крутанину, бо одні і другі ділали в імені своїх народів і ті народи чейже не сміли їм потім відмовити компетенції до такого договору.

А „місцеві", то є „американські" чехи і словаки, як такі, чейже не потребували цілком для себе в Америці такого договору про автономію. Атакування важности цього договору є атакування і самого авторитету Масарика, котрий повним правом, як представник чехів і будучої чеської держави, цей договір підписав.

У всякому разі словаки здобули в чехословацькій републиці більші права ніж закарпатські українці, котрих територію підтято із заходу (на користь словаків) і зі сходу (на користь румунів).

Д-р Масарик постарався, що в Філядельфії, в тій самій салі, в котрій 1776 року оголошено незалежність Злучених Держав Америки, оголошено 26-го жовтня 1918 р. так звану **„Декляраціо незалежности середньо-европейських народів".**

(Кінець буде).

Непоправний.

— Пиво це ваша загибіль. Треба почати лікування від переполокання жолудка.

— А чи не можна би переполокувати п и в о м, пане докторе?

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ХОВЗЬКІ ХОДИ.

Недавно ставав у Вашинґтоні на зізнання перед сенатський амуніційний комітет найбагатший банкир Америки, Дж. П. Морґан. Обороняв свою поведінку підчас світової війни, свої великі зиски з посередництва аліянтам при затяганню позичок в Америці, при закупні тут амуніції, тощо.

Як каже „Ню Йорк Таймс", усе пішло гарно, аж поки Морґан не став прощатися з комітетом. Уже навіть предсідник комітету, сенатор Най, подав Морґанові руку, що, на думку „Таймсу", значить стільки, що свідоцтво доброго характеру, коли Морґанові поховзнулася нога.

Очевидно, нога поховзнулася Морґанові не в буквальнім значінню, але в переноснім. У кімнаті переслухань не було ховзької підлоги, а якби навіть була, то Морґан по такій підлозі ходити вміє. „Поховзнулася нога Морґанові" в такім значінню, що Морґан ляпнув язиком щось таке, що волів би, щоб цього не сказав.

МОРҐАН І КУЛЬТУРА.

Сенатор Бовн зі стейту Вашинґтон сказав Морґанові: „З останньої війни ми (американці) дістали самий тільки тягар довгів, от і все".

На це заговорив Морґан: „Але ми вратували свою душу і вратували цивілізацію".

Видно, що сенатор Бовн не зрозумів, як це треба розуміти, що американці дістали гори довгів, а вратували собі душу й цивілізацію, бо він далі говорив немовби до себе самого: „Я хотів би знати, що станеться з цивілізацією в найближчій війні". Цим він сказав: Гарно вратували цивілізацію. Ще один такий ратунок і з цивілізації сліду не стане.

З того Морґан зрозумів, що сенатор Бовн має інакше від нього розуміння цивілізації, і тому Морґан поспішився повчити сенатора Бовна: „Як ви знищите дозвільну клясу, то знищите цивілізацію".

Цим Морґан сказав: де нема дозвільної кляси, там нема цивілізації. Мовляв, народ, чи держава, що має дозвільну клясу, має цивілізацію; а народ, що не має дозвільної кляси, цивілізації не має.

ЩО ЦЕ ТАКЕ ДОЗВІЛЬНА КЛЯСА.

Дозвільна кляса по англійськи „leisure class", („ліжер клес") від „ліжер", дозвілля, вільний від заняття час. Виходилоб, що „дозвільна кляса" це та кляса людей, що мають час, вільний від занять. Або кляса людей, що хочби навіть не працювали, могли би жити. Що можуть жити без праці.

Коли Морґана спиталися репортери, що він розуміє під дозвільною клясою, він відповів, що він розуміє під тим людей, що можуть держати службу.

Отже іншими словами, Морґан сказав, що якби так в Америці відобрати одній клясі можність держати службу, то не сталоб цивілізації.

ХТО ТВОРИТЬ КУЛЬТУРУ?

Зі слів банкира Морґана виходить, що культуру творять люди, що можуть послугуватися службою інших людей.

Прізервд Смит у своїй широко признаній праці про історію модерної культури каже, що в культурних націй культуру творить інтеліґенція. Отже не багачі, що можуть наймати службу, а інтеліґенція. Під інтеліґенцією він розуміє тих людей, що мають „модерне наставлення ума", а саме „людей розумних, вільних, предбачуючих і самосвідомих". Смит каже, що ці люди покладаються скорше на розум, ніж на традицію або авторитет; стоять за свободу одиниці; дивляться радше в будучність ніж у минулість; признають, що правда є більше релятивна і субєктивна (зглядна й особиста), як абсолютна й обективна.

На думку Смита, це маловажне для культури, чи людина може удержувати собі службу, чи не може, а важне те, що вона робить для духового розвою людей.

Цікаво тепер знати, кому треба признати правду: Морґанові чи Прізервдові Смитові?

ДЕФІНІЦІЯ.

Вище сказано, що репортери питалися Морґана, що він розуміє під фразою „ліжер клес". Так повинен питатися кождий, коли чує, як хтось у своїй мові вживає слова, котрого слухаючий не розуміє зовсім або розуміє інакше, як розуміє другий.

Треба цього, бо коли дві людини вживають одного слова, але один її розуміє інакше від другого, вони ніяк порозумітися не можуть.

Відповідати на такий запит називається подати дефініцію слова, подати означення слова, або здефініювати слово. Дефініцію слова подати найкраще в той спосіб, що наперед подається ширшу клясу, до якої річ, названа словом, належить, а потім подається, чи ріжниться ця річ від інших річей тої самої кляси.

Отже Морґан, відповідаючи на запит, що це таке дозвільна кляса, каже, що це кляса людей, які тим відріжняються від інших людей, що можуть держати службу.

ВІДПОВІДЬ, ЩО НЕ Є ДЕФІНІЦІЄЮ.

Недавно тому писали з Москви, що при якомусь іспиті питалися студента, хто то є Катерина Друга.

На це студент відповів: „Катерина Друга — це продукт". Продукт, значить „виріб". Отже екзамінатор здивувався немало, почувши таку відповідь. „Що? Продукт?" — каже він здивований. „Продукт чого?"

„Останній продукт феодалізму", каже ученик.

Показується, що так і було написано в книжці, з котрої ученик учився: „Катерена Друга була продуктом февдалізму". Здавалось би, що це дефініція слова. Та це не дефініція, а тільки опис. Тут автор не хоче подати значіння слова, але тільки описує один бік річи.

ЩО ЦЕ ТАКЕ РЕЛЯТИВНИЙ?

Повище вжито ще слова „релятивний".

„Релятивний" значить по нашому стільки, що „зглядний". Як ми кажемо: „Це залежить, як на цю річ дивитися", то ми власне тут описуємо те, що з латинської мови зветься релятивним.

Професор Айнштайн цілу свою фільософію опер на те поняття „релятивности". Він каже, що взагалі все в світі залежить від того, як на річ дивитися.

Раз якось репортери американських газет присіли його, щоб він їм сказав, як треба розуміти релятивність, і він у розпуці сказав їм таке:

„Вам здається, що час усе час, що мінута все мінута, а година все година. Отже ні! Як ви сидите з улюбленою дівчиною дві години, то вам здається, що це тільки мінута; а як сядете на розпечену до червоности піч тільки на хвилину, то вам буде здаватися, що ви сиділи дві години".

ПОДЯКА.

Ми, нижче підписані, складаємо щиру подяку головному урядові У. Н. Союза за скоре і точне виплачення нам посмертної запомоги в сумі $1000 по бл. п. Івані Телех. Щиро дякуємо бр. св. Василія, від. 185 У. Н. Союза, та всім членам за симпатії і участь в похороні.

Нехай Всевишній стократно заплатить нашій дорогій організації і всім членам за співчуття в нашім горю.

Марія Телех і діти,
Мейфілд, Па.

Розчарування.

Лікар: Вже можна вам виходити з дому, одначе не вільно заглядати до гостинниці на чарочку!

— Коли так, то навіщож маю виходити з хати?!

З ПРИВОДУ „СТАХАНОВСЬКОЇ" МОДИ В СССР

Стаханов, Бусилін, Марія Демченко, Кривонос — імена цих „героїв праці" советська преса друкує великими буквами поряд з іменами Сталіна, Кагановича та інших мешканців большевицького Олімпу.

Винахідливі люди сидять у московському Кремлі! Все вони вміють викрутитися, як не по суті, то на словах. Створили найгірший у світі капіталізм, а називають його „соціялізмом". Систему визиску робітника назвали „соціялістичним змаганням" і на цій підставі витягають останні жили з пролетаріяту. Скасували оплату праці погодинно, завели акордну систему (піс-ворк), і це велять робітникам уважати за „велике досягнення".

В осени 1935 року пролунало по СССР імя робітника Стаханова, майнера з Донецького басейну на Україні. 31 серпня Стаханов видобув за 6 годин праці 102 тони вугля, замісць 6—7 тон, що було звичайно в тій майні. Від Москви й до Вадивостоку почали писати, що „метода Стаханова" може перевернути всі пляни советської індустрії. Якже: в західньо-европейських країнах майнери добувають вугля від 10 до 16 тон денно, а Стаханов дав продукцію вдесятеро більшу! І почалося: крик на робітників, крик на інжинірів, що вони не йдуть за прикладом Стаханова і не захоплюються цими „досягненнями". А щоб заохоти до наслідування, комуністична диктатура почала платити „стахановцям" значно більше, ніж іншим робітникам. Голова ради комісарів СССР, Молотов, зазначає: „Безпосереднім приводом до високої продуктивности стахановців є звичайна заінтересованність до збільшення свого зарібку" („Правда", 19. грудня 1935. р.). Сталін, навпаки, вважає, що робітники в СССР лізуть із шкіри на праці не тому, що хочуть заробити більше, але через те, що — „жити стало краще, жити стало веселіше. А як живеться весело, то й робота робиться". („Правда", 22. XI. 1935. р.).

Щоб робітників заохотити до „стахановської" праці, советська влада завела велику ріжницю в оплаті роботи поодиноких робітників. Тому, наприклад, робітник у майні може заробити вдесятеро більше від свого товариша, що працює з ним поряд. Крім того, „стахановцям" дають безплатні місця в синаторіях, дітей їхніх приймають поза чергою в притулки, до них посилають учителів до дому, щоб учили їхніх дітей; їх навіть голять і стрижуть поза чергою! Але й ці привілеї не притягають робітників до „стахановщини". За підрахунком, на советських підприємствах є робітників-стахановців від 4.5% до 35%. Маса робітництва ставиться до тієї системи з ненавистю. „Стахановцям"-робітникам їхні товариші-робітники ламають навмисне інструменти, псують варстати, а буває, що й убивають завзятих стахановців.

В чім причина? Невже робітники не хочуть більше заробити? Вони раді заробити, але знають, що метода Стаханова нищить фізичну силу робітника, вона перенапружує його і врешті руйнує здоровля. Цього мало: советський „піс-ворк" зменшує число робітників на підприємстві, і зайві робітники мусять шукати собі праці деінде. Через цю „геніяльну методу" росте безробіття в СССР.

Та й сама работа стахановців не така вже продуктина, як про неї пишуть. Багато робітників мусять „обслужити місце праці стахановця": приготувати матеріял, інструменти, зміцнити стіни (в майнах) і т. д. Тому то „досягнення" Стаханова треба ділити на кілька робітників, що йому помагали. Часом буває, як пише „Труд", що бригада в майні видобуде 80—90 тон за день, а на другий день тільки 20 тон. (24. жовтня 1935. р.).

„Піс-ворк" на селі приводить до конфліктів між селянами, членами колгоспів. За почином Марії Демченко, що за день викопала з своїми підлеглими 500 пудів буряків, пішла мода на „пятисотниць". В колгоспі Молотова на Курщині муж колгоспниці Ґорякіної люто побив свою жінку за те, що вона підписала зобовязання копати буряки за способом Марії Демченко. Селяни казали: „Ґорякіна зобовязалася, а нам доведеться виконувати" („Соц. Земледеліе", 8. січня 1936 р.).

З наведених прикладів бачимо, що нове ніби „соціялістичне" відкриття російських комуністів в орґанізації праці веде людей до деморалізації, до фізичного знесилення, до взаємної ворожнечі і до цілковитого поневолення. Капіталісти — Форди, Круппи і Рено — це малі щенята, як порівняти їх методи визиску з тим, що завів у своїй державі „вожд світового пролетаріяту" Сталін.

С. Н.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє своїх членів, що місячні збори цього товариства відбудуться в середу, 12-го лютого, в годині 8-мій ввечір. Члени, котрі не заплатили своїх належитостей минулого місяця, будуть суспендовані. — С. Присяжний, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в четвер, 13. лютого, точно в годині 8-мій ввечір. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо багато справ до порішення. Довгуючі члени зволять вирівнати свою залеглість, щоб не потрібно вас суспендовувати. Члени, котрі ще не доплатили до свого цертифіката, щоб цього місяця конче доплатили. Ви всі знаєте свій обовязок та товариську ухвалу. Старайтесь сповнити обовязок, щоб опісля не було нарікань. — В. Ґурянський, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 234, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 14. лютого, в годині 7-мій ввечір, в У. Н. Домі. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Пригадуємо довгуючим членам, щоб вирівнали свої залеглости. Нові кандидати, що хотілиб стати членами Товариства і У. Н. Союза, хай прийдуть на збори, а радо приймемо. — І. Ґенеґа, предс.; М. Ґенеґа, кас.; К. Пілат, секр.

Чоловік:—Ти чого плачеш, серденько?

Жінка: — Не можу тобі сказати того.

Чоловік: Чомуж це?

Жінка: Бо то дуже дороге...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПО ВАРШАВСЬКІМ ПРИСУДІ.

Роздумуючи над варшавським судом, прийшли гром. Г. Климишинові з Палмертон Па., на думку ось ті слова І. Франка:

Судіть мене, судді мої,
Без милости фальшивої,
Не думайте, що верну я
З дороги „нечестивої".
Не надійтесь, що голову
Перед вами смирно схилю я,
Що в добрість вашу вірити
Буду одну хоч хвилю я.

НЕМА УКРАЇНСЬКОЇ ХАТИ БЕЗ УКРАЇНСЬКИХ ОБРАЗІВ.

Хто буває в наших домах, той переконається, що є ще дуже багато таких домів, в яких нема портретів наших ґеніїв, навіть таких як Тарас Шевченко чи Іван Франко. Бо про Хмельницького чи Грушевського вже не говорю. Вважаю, що це є великою шкодою, бо таким чином ми спинюємо популяризування імен найславніших людей, а з ними і їх великих діл. На це повинні ми памятати особливо тут в Америці, де маємо до діла з молоддю, що тут родилася і тут виховується.

Та я хочу порушити ще іншу справу. Я бував у ріжних польських домах. Я бачив там ріжні релігійні образи. Бачив образ Господа Бога, а біля нього польський прапор і польська зброя, а під тим напис золотими буквами: „Боже, спаси Польщу". Признаюся, що я ще не бачив в ні одного українця образу з подібним написом, себто з написом „Боже, спаси Україну". Бачив я теж у польських домах образ Матері Божої і там теж польські національні кольори і напис „Матка Бозка, Крульова Польска".

Я не є ніякий приятель поляків, але похвалю їх там, де їх треба хвалити. Мені подобається бачити такі образи в хатах. Там людина вчиться молитись до Бога і просити Його помочі для своєї вітчини. І я дивуюся, чому в нас нема чогось подібного. Чому українські хати християнські не заповнені подібними образами? Я знаю, яке це велике враження робить на вірних ось такий напис, який є в українській церкві в Мікіз Ракс, Па., де над іконостасом видніє напис „Боже, Україну спаси". Та це виїмкове явище. В старім краю польські грабіжники не позволилиб мати такі написи, але тут в Америці ніхто нам не заборонить молитися до Бога своєю мовою й злучити молитву до Бога з молитвою за Україну. Моляться до Бога за свою державу державні народи, то ми, як недержавний нарід, повинні ще більше звертати на це увагу і поширювати релігійність враз з національною свідомістю. Оттакі релігійні образи з українським тлом поширювалиб теж і наше українське мистецтво. І це теж дуже важне. Значиться, що при добрій волі можна добре служити Богу, українській державі й українській культурі. Тільки треба думати про це й переводити в життя.

І. Балабан, Арнольд, Па.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ПОРТЛЕНД, ОРЕҐОН.
На інвалідів.

На річних зборах тов. ім. І. Франка, від. 92 У. Н. Союза, члени зложили такі добровільні жертви на інвалідів по $1: А. Федюк, Г. Пелех і М. Собода; по 75 ц.: Д. Олексів і М. Білозір; П. Гриців 70 ц.; Г. Зварич 50 ц., а по 25 ц.: А. Олещук і К. Топорович.

На Український Музей у Празі зложили по 50 ц.: Г. Пелех, Г. Зварич і С. Олещук; по 25 ц.: А. Федюк і К. Топорович. Разом зібрано $8.20, які вислано до краю через Обєднання.

Г. Пелех, секретар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Свято злуки українських земель та протестаційна маніфестаційна акція.

Заходом Української Центральної Ради в Нюарку в неділю, 26. січня 1936 р., відбулося Свято Злуки всіх українських земель в одну суверенну державу. Його відсвятковано урочисто так, як наш загал святкує Листопадове Свято. В програму згаданого торжества ввійшли:

Вступна промова п. Петра Ковальчука, в якій була зясована історична вага актів злуки.

Пописи хору укр. през. громади під управою проф. Ю. Кириченка, який з великим артизмом відспівав: „Молитву за Україну", „Слава Україні", „За волю до бою", „Стоїть явір", „Коби скорше з гір Карпат" і „Дзвони".

Промова-реферат адв. В. Кузьми, в якому після аналізи четвертого універсалу шановний прелеґент змалював геройство фронтових частин української армії й таврував недомагання нашого запілля.

—o—

Після Свята Злуки відбулася протестаційна маніфестація, звернена проти Польщі. В програму протестаційної маніфестації ввійшли:

Виступи вже згаданого хору з піснями: „Ой, рано", „Щедрик", „Ой там за горою", „Журавлі", „Ще не вмерла Україна",

Протестаційна промова о. д-ра В. Клодницького, в якій було підкреслено, що нація, яка має таку молодь, котру не лякають ані ланци в тюрмі, ані варшавські тортури та жорстокі засуди на смерть, може з гордістю глядіти в будучність. бо в слушний мент сотки тисяч борців повторять гасло наших молодих мучеників. Слава Україні! Україна переможе всіх наїзників.

Перечитання резолюцій п. М. Юровом та й одноголосне одобрення їх загалом присутніх на галі.

Кінцеве слово п. Крука та проголошення переведеної підчас перерви збірки на боевий фонд.

Як Свято Злуки так і протестаційна маніфестація відбулися гарно. Та, правда, галя не була переповнена так, якби то на Нюарк випадало. Учасниками згаданих народніх імпрез були головно люди з укр. прав. церкви і з укр. презв. церкви, Чорноморської Січи та відділів товариств, що ґрупуються біля згаданих двох церков, які є заступлені в Українській Центральній Раді.

На всякий випадок згадані імпрези під моральним оглядом осягнули багато. Про них заговорила місцева американська преса:

VOICE APPEAL TO LEAGUE.

Morн than 500 members of the United Ukrainian organizations of Newark have passed a resolution calling on the League of Nations to act on the problem of Polish discrimination against Ukrainians, the Rev. Vladimir Klodnycky, rector of the Church of Holy Ascension, 179 Court st., announced yesterday.

Recalling the proclamation of Ukrainian autonomy of Jan. 22, 1919, representatives of fraternal, church, athletic and social organizations of Ukrainians in Newark lashed out against "the inhumanities of the Polish government," Dr. Klodnycky said.

A policy of "extermination of cultural, economic, political and physical life" among 7,000,000 Ukrainians makes it vital that "the enlightened opinion of the world be notified of the true state of afairs," the resolution declared.

(**The Newark Ledger,** Tuesday, January 28, 1936).

Заговорила теж і польська преса з Ню Йорку, згадуючи про цей протест проти Польщі.

Під матеріяльним оглядом згадані імпрези дали $82.58, яку то суму, призначену на боевий фонд, переслано до краю через Обєднання.

В складі цеї суми є збірка, на яку жертвували: Гарасимчук $2; по $1: о. д-р Клодницький, пані Юревич, пані Соколовська, Л. Крук, М. Варніцький, Балита, І. Височанський, Залепський, Гринкевич, Кицько, Чайчук, Галупка, М. Сокальський, І. Ухман, В. Фейло, П. Сосніцький, В. Осадчук, В. Ткач, М. Яцентий, І. Наконечний, М. Павлусь і І. Тарнавський; по 50 цнт.: Л. Горман, Пирожик, Галушка, Борищак, Онищук, Доля, Й. Варницький, Ф. Сінґалевич, Воробець, Дацьковський, І. Ґулда, Д. Івашків і Я. Шишковський.

Зазначу, що звіт цей подає підписаний як член пресової комісії У. Ц. Ради в Нюарку.

о. д-р В. Клодницький.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Для перебудови або суцільности Центрального Комітету Українських Національних Товариств.

Нема що закривати правди про недомагання нашого громадянського життя. Воно зріжничковане і кожному посторонньому здається, що в Ню Йорку воно кипить. Кожне товариство щось робить, бо оголошує в ґазетах про імпрези чи там „підприємства". Але як часто галя стоїть пусткою, а товариство має недобір із таких „підприємств"?

А вже нема що говорити про моральну шкоду через таке роздроблення. Хоч у Ню Йорку кожний має своє поняття про число українського населення і подає фантастичні цифри від 50 до 150 тисяч, то на ділі ми не знаємо, чи в нас 1,000 родин, чи може лише 3,000 осіб?

А не знаємо саме тому, що ми роздроблені і лише про „свою хату зкраю" дбаємо. Якби громада зійшлася разом, то хоч постаралась би за свій цензус. Маючи цензус національний, можнаб і пляни якісь укладати про народню роботу.

Мабуть для спільного порозуміння в народній праці заложено Центральний Комітет Українських Національних Товариств. Але як виглядає орґанізація цього Центрального Комітету? Як вишлеться 40 писаних запрошень до делеґатів поодиноких товариств, то приходить 5—7, точно стільки, скільки є членів виконного комітету. І подумати лише: секретар має бути живчиком і укладати та виконувати пляни праці, а тимчасом він мусить писати 40 запрошень, витрачуючи дорогий час хіба на те, щоб делеґати були ласкаві насміятися із легковірности секретаря.

На річне зібрання минулого року прийшла неповна десятка делеґатів. Не було з кого вибрати уряду. Теперішній голова і секретар з конечности приймили на себе обовязки на пробу. Проба показує щось неймовірне. Товариства якби сглухли, бо заніміли. Чи справді вже гинемо в Ню Йорку як одна спільна громада і вижидаємо смерти малими, роздробленими гуртами?

На четвер 19-го березня (марта) призначені річні збори делеґатів товариств для складення звіту і перевибрання нового уряду. Час застановитися наперед, що то буде з оцієї орґанізації і кому відда ти дальший провід громадянських справ. Відбуваються місячні зібрання товариств, то нехай товариства подбають вибрати відповідних активних делеґатів до Центрального Комітету, **щоби було з кого вибрати уряд.** Крім того треба подбати про фінансову сторону Ц. Комітету. Ню Йорк не село, щоб раз на рік зробити якусь імпрезу і тішитися її успіхами. „Не підемо ми, прийдуть вони". Як наша національна громада не буде давати відповідних знаків життя, то прийде знову деморалізуюча московська інтриґа, як прийшла була перед десятками літ, і знову відчахне половину нашої громади. А потім наші наслідники будуть клясти своїх батьків, що не допильнували громади і дали їй розбігтися в чужі кошари.

Щоб до цього не допустити, треба подбати про правильне функціонування секретаріяту. Треба призначити людину, яка моглаб присвятити стільки часу, щоб можна виконати завдання Центрального Комітету. І тій людині треба дати якусь нагороду, бо даром робітник не може працювати 4—5 годин кожного дня, не маючи нізвідки „ласкавого хліба". Большевицьких скарбів ми не маємо; а як свідомі країнські громадяни не хочуть розуміти, що кожний обовязаний дати від себе якусь жертву на функціонування центральної орґанізації, то не дурім себе, що ми розуміємо, в чому полягає будова державности.

Д-р Семен Демидчук.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ТЖ.

Чи йдемо вперед?

На те питання, коли мова про Америку, а ще точніше про нашу трентонську громаду, можу відповісти, що—не йдемо вперед. Навпаки—йдемо взад.

Навязую це до Свята Злуки і протестаційного віча, що відбулося в нас дня 2. лютого. Мали ми прекрасну ідею, згадку про велику історичну подію. І мали ми згадку про тих геройських молодих хлопців і дівчат, що їх судили на варшавськім суді. Здається, що камінь був би зворушився і прийшов у такий день на таке свято і таке віче і заговорив би, або хоч послухав, як інші говорять.

Та в нас було інакше. Прийшло якої пів сотні старших, не враховуючи молоді і дітей. А булаво ми бачили на маніфестаціях маси нашого народу. Деж вони поділися? Повмирали, розїхалися? Ні. Нас є тепер два рази більше ніж було. Є повно молоді, навіть і дорослої. Є ще повно і старшого громадянства. Воно не прийшло послухати гарної програми. Воно дрімало вдома. Одні заливались, а інші по хатах політикували, аж підлога під ними тріщала. А інші повлаштовували собі на цей час ріжні забави. І щож це за поступ, що за національна свідомість? І чи не мала слушности панна Марія Скоропад, що говорила в імені нашої молоді, коли питалася батьків, старшого громадянства, де їх діти, чому вони не є на святі, як їх виховано?

Не хочу говорити про тих, що покинули наші ряди, що перейшли в табори наших ворогів. Але звернуся до наших людей. Чи ті паршиві наші амбіції і наша байдужність мають довести до цілковитого занидіння нашої громади? Чи може ми ще хоч тепер опамятаємось і поставимося до нашої національної справи трохи інакше. Може хоч тепер заговорить до нас кров наших мучеників і революціонерів з рідного краю і ми забудемо на наші особисті порахунки та возьмемося до відродження нашої громади.

Іван Сабат.

У школі.

Учитель: — Твоя мама має пять кіз і кожна з них дає чотири літри молока. Скільки то буде разом?

Ученик: — Шіснацять літрів, бо один є цап.

—o—

Молода жінка (всміхається стидливо): — Знаєш дорогенький, що небаром житиме нас тут не двоє, а троє...

Чоловік: — Ах, який я радий з такої несподіванки!

Жінка: Бо моя мама розводиться з татом і буде жити в нас...

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Сиракюз, Н. Й. — В посмертній згадці про пок. Сильвестра Кашубінського має бути замісць Іван Бігуняк — Іван Пігуляк.

М. Г., Ню Йорк, Н. Й. — Дякуємо за листа, але з „весною" таки пождіть, бо ще маємо сильні морози і сніги.

Д. Карпович, Алентавн, Па. — Кажете: „До цеї пори Ви ще не опімнули нічо про Український Народний Конґрес, що має відбутися при кінці березня, котрий повинен дати напрям цеї боротьби, у котрій повинно взяти всі орґанізації без огляду на їх політичні чи релґійні переконання". Не згадували за цей конґрес, бо він ні український ні народний. Це збіговиско влаштовують комуністи, а що їх самих дуже мало, пробують затягнути українських націоналістів, називаючи його народним. Супроти цього, якщо треба пригадати про щонебудь нашим людям, то хіба про цей факт, що комуністи досі все й усюди виступали проти назви „український народний". (Наприклад, вони ніколи не допускали називати народні доми українськими народними домами). Ніякого напрямку боротьби цей „конґрес" не дасть, бо цей напрям уже згори большевики застерігають собі, щоб він не був протибольшевицький, себто, щоб не звертався проти російської окупації України.

Союзовець, Амстердам, Н. Й. — Найкраще зробите, коли з тим питанням віднестися до одної чи всіх наших дієцезій Там одержите відповідь з першого жерела.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний з родиною, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за скоре виплачення посмертного по моїй жінці, бл. п. Марії Сорока, котра померла траґічною смертю 22. грудня м. р. в Клівленд, О. Щиро дякую сестрицтву Н. З. П. Д. Марії, від. 112 У. Н. С., тов. Подільська Україна, від. 104 У. Р. С., за віддання останньої прислуги і за вінки, які зложили на могилі Покійної та за численну участь у похороні. Також дякую всім тим чесним громадянам і громадянкам, що причинилися до похорону цвітами і автомобілями, чи добрим словом. А заразом підкреслюю, що це є честь і велика користь належати до такої славної орґанізації, якою є наш У. Н. Союз, і почувати себе в сестрицтві чи в братцві в смутку і радости членом одної великої Союзової родини.

Теодор Сорока, вдовець;
Марія, Дінька, доньки;
Дмитро, Іван, сини.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(94)

Як Джері стрілив до старого Зидона, фанатичний ум Ніярха обхопив запал фанатизму. „Демон прийшов між нас знов!" — він крикнув. Але ніяка чортівська сила не переможе Ніярха, священика Ваала та пророка Іскандра".

Тепер божевільний Ніярх виняв з пазухи ніж, котрим він пробив сотки жертв. З диким криком він кинувся на американця. Вірячи в певність свого стрілу, Джері вистрілив просто в груди Ніярха, багато не ціляючи. Ніярх зовсім не здержав бігу.

Джері хибнув. Пропав чар його зброї. Заки прийшов до себе та зібрався до нового вистрілу, вже ніж найстаршого священика вдарив його по руці й витрутив йому револьвер. Незастрашений цим Джері зчепився з ніярхом.

Побачивши силу противника, священик крикнув: „Він не сміє згинути від ножа, але від смертельного огненного стовпа! Кати! Беріть його!" І в тій хвилі, як він дав приказ, його сповнено. Джерія скоро перемогли.